

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. УСТАВНИ ОСНОВ

Уставни основ за доношење Закона садржан је у члану 69. став 1. Устава Републике Србије, којим је утврђено право грађана и породице на неопходну друштвену помоћ ради савладавања социјалних и животних тешкоћа и стварања услова за задовољење основних животних потреба и који имају право на социјалну заштиту чије се пружање заснива на начелима социјалне правде, хуманизма и поштовања људског достојанства, као и у члану 21. Устава којим је утврђено право грађана на једнакост и забрањена је дискриминација по било ком основу, а нарочито по основу психичког и физичког инвалидитета.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Закон о родитељима неговатељима, којим се први пут у правном систему Републике Србије уређује ова област права (у даљем тексту: Закон) заснован је на праву и дужности родитеља да подижу своју децу, праву детета да ужива људска права примерено свом узрасту и душевној зрелости и праву детета на посебну заштиту која се пружа деци која су ометена у психичком и физичком развоју, као и на праву грађана да су пред Уставом и Законом сви једнаки и да је забрањена свака дискриминација, непосредна или посредна, по било ком основу, а нарочито по основу психичког и физичког инвалидитета, као и на праву на услове живота који овим лицима омогућавају задовољење основних животних потреба у околностима зависности и потпуне зависности од помоћи и неге другог лица.

Одредбе овог закона представљају део укупне социјалне и друштвене бриге о деци са телесним или сензорним оштећењем, интелектуалним потешкоћама или променама у здравственом стању, којима је у задовољавању њихових основних животних потреба неопходна помоћ и нега другог лица и која због свог стања остварују право на увећану помоћ и негу другог лица у складу са прописима социјалне заштите, као и особама које су због телесног или сензорног оштећења, интелектуалних потешкоћа или промена у здравственом стању у потпуности зависне од помоћи и неге другог лица у задовољавању својих основних животних потреба и које због свог стања остварују право на увећану помоћ и негу другог лица у складу са прописима социјалне заштите. Одредбе овог закона доприносе побољшању положаја наведених лица, пружајући подршку њима и породицама које непосредно брину о њима.

Имајући у виду наведено овај закон представља опредељење државе у области подршке породицама које непосредно пружају помоћ и негу деци којој је због телесног или сензорног оштећења, интелектуалних потешкоћа или промена у здравственом стању потребна помоћ и нега другог лица да би задовољили своје основне животне потребе, као и особама које су због телесног или сензорног оштећења, интелектуалних потешкоћа или промена у здравственом стању потпуно зависне од помоћи и неге другог лица у задовољавању својих основних животних потреба.

Разлози за доношење овог закона произилазе из анализе постојећег стања у овој области која у пракси указује на чињеницу да родитељ који негује своје малолетно дете, односно пунолетно дете, које због телесног или сензорног оштећења, интелектуалних потешкоћа или промена у здравственом стању није у могућности да се само стара о себи и својим свакодневним животним потребама, већ му је неопходна стална помоћ и нега другог

лица, често не заснује радни однос нити је радно ангажован по било ком основу у смислу Закона о раду, не оствари право на пензију и на тај начин се нађе у врло неповољном положају у материјалном и статусном смислу.

Крајње неповољан социјално - економски положај родитеља због његове пуне посвећености неопходној помоћи и нези свога детета, указује на потребу уређења ове материје кроз доношење посебног закона.

По разматрању свих предлога, посебно узимајући у обзир предлоге удружења родитеља која вишедеценијски активно учествују у проналажењу оптималног законског регулисања предметних питања, и након анализе економских ефеката до којих би довела предложена решења, приступило се изради законских прописа у оквиру расположивих буџетских могућности, а у циљу побољшања материјалног и статусног положаја родитеља и породица које непосредно пружају помоћ и негу малолетној и пунолетној деци којој је због телесног или сензорног оштећења, интелектуалних потешкоћа или промена у здравственом стању потребна помоћ и нега другог лица да би задовољили своје основне животне потребе.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ПОЈЕДИНИХ ОДРЕДАБА

Чланом 1. уређен је предмет овог закона који се односи на уређење појма и статуса родитеља неговатеља, услова за признавање права на статус родитеља неговатеља, права на месечну новчану накнаду, услова и поступка за престанак права на статус родитеља неговатеља, као и на друга питања од значаја за остваривање права родитеља неговатеља у Републици Србији.

Чланом 2. утврђен је појам нове категорије корисника права по овом Закону – родитељ неговатељ и утврђено је да се статус родитеља неговатеља признаје једном од родитеља који живи у заједничком домаћинству са дететом коме је због телесног или сензорног оштећења, интелектуалних потешкоћа или промена у здравственом стању потребна помоћ и нега другог лица да би задовољило своје основне животне потребе, као и родитељу који живи у заједничком домаћинству са особом која је због телесног или сензорног оштећења, интелектуалних потешкоћа или промена у здравственом стању потпуно зависна од помоћи и неге другог лица и непосредно их негује.

Утврђено је да се дететом, у смислу овог Закона, сматра малолетно лице коме је утврђено право на увећани додатак за помоћ и негу другог лица, у складу са прописима који уређују област социјалне заштите.

Утврђено је да се особом, у смислу овог Закона, сматра пунолетно лице коме је утврђено право на увећани додатак за помоћ и негу другог лица, у складу са прописима који уређују област социјалне заштите и које је потпуно зависно од помоћи и неге другог лица у задовољавању својих основних животних потреба.

Утврђено је под којим условима и на који начин старатељ детета или особе са телесним или сензорним оштећењем, интелектуалним потешкоћама или променама у здравственом стању стиче право на статус родитеља неговатеља.

Утврђено је право породица у којима постоји двоје или више лица којима се пружа непосредна помоћ и нега да статус родитеља неговатеља могу стећи оба родитеља.

Чланом 3. утврђено је да када су родитељи детета или особе којој је неопходна помоћ и нега умрли, или су непознати, или родитељи живе у заједничком домаћинству са дететом односно особом којој је неопходна нега, али због свог психо-физичког стања нису у могућности да пруже потребну негу и помоћ, а детету односно особи није постављен старатељ, право на статус неговатеља може се признати једном од чланова породице под истим условима као и родитељу.

Утврђено је ко се сматра чланом породице у смислу овог закона, односно, члановима породице сматрају се супружници и ванбрачни партнери, сродници у правој линији без обзира на степен сродства и сродници у побочној линији до другог степена сродства, под условом да живе у заједничком домаћинству са лицима којима пружају непосредну помоћ и негу.

Утврђено је да у једнородитељској породици у којој има двоје или више деце или особа којима је неопходна стална помоћ и нега, статус неговатеља може стећи и члан породице из става 2. члана 3. Закона.

Чланом 4. утврђени су услови за признавање права на статус родитеља неговатеља и таксативно су наведени у ставу 1. тач. 1. - 9. и одређена је горња граница живота до које се може признати право на овај статус.

Утврђен је временски рок од дана ступања на снагу овог закона за доношење извршног прописа којим ће бити уређена питања потребне документације којом се доказује испуњеност услова за признавање права.

Чланом 5. утврђени су и таксативно набројани случајеви у ставу 1. тач. 1. - 5.) у којима не може доћи до признавања права на статус родитеља неговатеља, и то: када је родитељ лишен родитељског права, када је родитељ лишен пословне способности, када је дете, односно лице из члана 2. овог закона, смештено у установу социјалне заштите, када је дете у хранитељској породици, укључујући сродничку хранитељску породицу и када је родитељ правоснажно осуђиван или се против њега води кривични поступак за кривична дела против живота и тела, против полне слободе, против брака и породице.

Чланом 6. утврђено је право родитеља неговатеља на новчану накнаду за време трајања статуса.

Утврђена је обавеза надлежног државног органа и корисника права на закључење уговора о међусобним правима и обавезама.

Утврђена је новчана вредност месечне новчане накнаде у износу од 65.000 динара и утврђено је право на уплату пореза и доприноса за пензијско и инвалидско осигурање, као и доприноса за обавезно здравствено осигурање.

Утврђена је обавеза Републике Србије да се финансијска средства за исплату уговорене новчане накнаде и уплату пореза и доприноса обезбеђују у буџету Републике Србије.

Утврђено је који државни орган врши исплату месечних износа новчане накнаде, као и обрачун и уплату пореза и доприноса.

Утврђено је да право родитеља неговатеља на месечну новчану накнаду не искључује право детета односно особе из члана 2. закона да у својству корисника права остварује право на новчану социјалну помоћ, право на додатак за помоћ и негу другог лица, право на увећани додатак за помоћ и негу другог лица, као и да не утиче на друга социјална

давања и коришћење услуга у складу са одредбама закона који регулише послове социјалне заштите.

Утврђено је усклађивање месечне новчане накнаде са индексом потрошачких цена једном годишње, одређен је тачан датум усклађивања,

Утврђено је који орган и којим актом одређује номинални износ усклађивања месечне новчане накнаде.

Утврђен је временски рок од дана ступања на снагу овог закона за доношење извршног прописа којим ће бити уређена питања форме и садржине уговора о међусобним правима и обавезама закљученог између надлежног државног органа и родитеља неговатеља.

Чланом 7. утврђено је право родитеља неговатеља на обавезно социјално осигурање, односно на пензијско и инвалидско осигурање и обавезно здравствено осигурање, у складу са законом.

Чланом 8. утврђен је поступак за остваривање права на статус родитеља неговатеља и права која из тог статуса произилазе и утврђено је на захтев којих лица се покреће поступак за остваривање права.

Утврђено је којем државном органу се подноси захтев за остваривање права.

Утврђено је које податке о личности надлежни орган може захтевати од подносиоца захтева о њему и члановима његовог домаћинства, односно породице.

Утврђено је који државни орган и којим правним актом одлучује о признавању права, у којем временском року надлежни орган доноси акт и утврђена је потребна испуњеност услова за доношење акта.

Утврђено је које лице може на донети акт изјавити жалбу и којем органу се жалба подноси.

Утврђено је који државни орган одлучује о изјављеној жалби.

Утврђено је које лице може против коначног решења покренути управни спор.

Утврђено је од којег момента се остварује право по поднетом захтеву.

Утврђена је примена процесног права.

Чланом 9. утврђена је обавеза родитеља неговатеља да надлежном државном органу пријави сваку промену која је од утицаја на коришћење признатог права и одређен је рок у којем се настала промена пријављује.

Чланом 10. утврђена је службена обавеза надлежног државног органа на вршење непосредне провере испуњености услова за остваривање права родитељ неговатељ и одређен је временски оквир у којем се врши провера.

Чланом 11. утврђени су услови који доводе до престанка права на статус родитеља неговатеља и исти су таксативно набројани у ставу 1. тач. 1.- 10. овог члана Закона.

Чланом 12. утврђен је поступак за престанак права на статус родитеља неговатеља и утврђено је које лице или орган могу покренути овај поступак.

Утврђено је којим актом и који државни орган одлучује о престанку права.

Утврђено је које лице може изјавити жалбу и којем органу се изјављује жалба на донето решење државног органа.

Утврђено је који државни орган одлучује о изјављеној жалби.

Утврђено је да против коначног решења корисник права може покренути управни спор.

Чланом 13. утврђена је обавеза државног органа о вођењу евиденције о лицима која су остварила право на статус родитеља неговатеља.

Утврђена је обавеза државних органа и начин прибављања података који су потребни за решавање поднетих захтева као и поступак за признавање права.

Утврђен је начин преузимања података.

Утврђена је примена материјалног права из области заштите података о личности.

Чланом 14. уређује се ступање на снагу Закона.

IV. ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ПОТРЕБНА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

Средства за реализацију права прописаних законом којим се уређује статус родитеља неговатеља нису обезбеђена у буџету Републике Србије за 2026. годину. Потребно је обезбедити додатна средства за три месеца 2026. године (септембар, октобар и новембар) у износу од 887.250.000 динара.

Такође, потребно је обезбедити додатна средства у буџету Републике Србије за 2027. и 2028. годину.

VI. СТУПАЊЕ ЗАКОНА НА СНАГУ

Законом је предвиђено његово ступање на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Србије".